

МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА „ОДБРАНА ОД НАТО АГРЕСИЈЕ – 20 ГОДИНА ПОСЛЕ”, БЕОГРАД, 10. ЈУН 2019. ГОДИНЕ

У организацији Универзитета одбране Министарства одбране Републике Србије 10. јуна 2019. године у Дому Гарде на Топчидеру одржана је међународна научна конференција „Одбрана од НАТО агресије – 20 година после”. Из Института за стратегијска истраживања на конференцији су учествовали пуковник др Дејан Вулетић, научни сарадник (*Информационо ратовање у току агресије НАТО на СРЈ*), пуковник др Миљан Милкић, виши научни сарадник (*Војно-политички аспекти бомбардовања Кинеске амбасаде у Београду 1999*) и проф. др Станислав Стојановић (*НАТО агресија и почетак краја идеје о глобалној заједници*).

Конференција је организована у циљу размене мишљења, ставова и погледа о дугорочним политичким, безбедносним, војно-стратегијским, правним, економским и еколошким последицама, као и о оперативно-тактичким искуствима у одбрани Савезне Републике Југославије и Републике Србије од НАТО агресије. Окупила је 54 учесника из Руске Федерације, Народне Републике Кине, Републике Белорусије, Босне и Херцеговине и Републике Србије, који су у 34 научна и стручна рада представили резултате својих истраживања у вези са агресијом НАТО-а на СРЈ и њеним последицама, погледом из различитих научних области, међународних односа, геополитике и геостратегије, међународне и националне безбедности, права, економских и медицинских наука, екологије, али и ратне вештине, војне стратегије, оператике и тактике.

На почетку конференције, којој је присуствовао и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић, говорио је генерал-потпуковник Горан Радовановић, ректор Универзитета одбране. Он је истакао да конференција има изузетан значај за систем одбране и ширу друштвену заједницу и додао да ће радови свих учесника бити публиковани у Зборнику, „јер нећемо дозволити да чињенице и истина заснована на њима, о оваквом чину бруталности и повреди међународног права, егзистира негде у зони широког поља појединачних сећања”.

Конференцију је отворио министар одбране Александар Вулин, који је рекао да је НАТО 1999. показао да право и правда не значе ништа и да је сила довољно оправдање. Он је рекао да је 1999. година била можда најмрачнији и најтежи час српске историје и да Србија никада у својој историји није била тако сама. „Чак и они народи и земље који јесу наши пријатељи били су далеко, вођени политичким елитама које су сматрале да је бомбардовање Србије и Савезне Републике Југославије мала жртва за велики свет који им се нуди.” Министар Вулин је говорио о чувеним 4М – мобилност, маневар, маскирање и морал – који су одликовали Војску Југославије током НАТО агресије 1999. и истакао да је морал био најважнији и он је зауставио агресора. Говорећи о опредељењу Србије да буде војно неутрална, нагласио је да Србија никада неће ући у НАТО, јер не жели да јој неко нареди да другима ради оно што су радили Савезној Републици Југославији 1999. године.

Конференција је реализована у два радна панела. Учесници првог панела у својим саопштењима анализирали су политичке, правне, економске и еколошке последице НАТО агресије. Могло се чути да је НАТО агресија утицала на дискредитацију глобализације, као једног оптимистичког концепта света. Агресија је показала да су САД своју доминантну управљачку улогу градиле на јасно препознатљивим реалполитичким принципима и геополитичким интересима, а не на општеприхватљивим интересима стварања глобалне заједнице. Једна од политичких последица агресије био је настаanak супдржавне творевине тзв. Косово, која је унилатерално прогласила независност. Агресија НАТО-а је показала да је постојање јаке Србије у колизији са стратегијом НАТО-а на Балкану, као и да је ово подручје важно ради контроле непосредног приступа подручјима у Малој Азији, Каспијском базену и Сибиру. На глобалном нивоу агресија НАТО-а указала је на изражено надметање САД, НАТО-а, с једне и Русије и Кине, с друге стране, које мање-више воде усаглашену политику када је реч о важним геополитичким питањима. Бомбардовање Кинеске амбасаде у Београду посебно је утицало да ова велика светска сила преиспита своје односе према западноевропским земљама, а посебно према САД. Анализирајући правне последице НАТО агресије, учесници конференције указали су на формирање квазиправног система на подручју АП Косова и Метохије, који директно негира својински капитал Републике Србије и врши правну узурпацију. С друге стране, установљавање међународног

цивилног и безбедносног присуства преко УНМИК-а и КФОР-а није довело до осигурања нормалног живота за Србе и друге неалбанце. НАТО агресија довела је до великих разарања привредних објеката, због чега је ниво друштвеног производа у 1999. години износио тек 42,4% нивоа из претходне године. Поједини привредни субјекти, попут Електропривреде Србије, успели су да за време њеног трајања обезбеде услове за живот становништва. Она је, између осталог, имала карактеристике еколошког рата, у којем је вишеструко прекршено свако, а посебно међународно еколошко право, готово све декларације и конвенције из области заштите животне средине. НАТО је изазивао ефекте хемијског рата, а коришћењем муниције с осиромашеним уранијумом ефекате радиолошког рата. Канцерогени ефекти осиромашеног уранијума довели су до оболевања становништва у Србији.

Међународна конференција „Одбрана од НАТО агресије – 20 година после” пружила је посебан квалитет у области анализе безбедносних и војностратегијских импликација и оперативно-тактичких искустава у одбрани од НАТО агресије. У оквиру радова представљених у панелу 2 указано је да, имајући у виду НАТО агресију 1999. године и све што се после тога догађало, опредељење Србије за војну неутралност представља логичан избор модела одбране. Анализа рада војних јединица током одбране 1999. показала је да је изузетном покретљивошћу, маскирном дисциплином, обманљивањем и маневром Војска Југославије избегавала ударе из ваздушног простора и дистанце и сачувала живу силу, материјална средства и технику. У садејству са снагама МУП-а и других субјеката одбране остварена је заштита територије, одбрањена државна граница и интегритет земље, слобода земље, пружена помоћ становништву и створени су услови да се по прекиду НАТО агресије укључе Уједињене нације. Хероизам исказан у одбрани земље, солидарност, међусобно поверење, војничко умеће, потврђени су у многобројним борбама. Сложеност ватрене подршке у операцијама на Косову и Метохији огледала се првенствено кроз отежано откривање циљева, већу могућност изненадног напада на елементе борбеног распореда од терористичких снага; отежано одржавање веза; отежан маневар покретом; немогућност организације у формацијске саставе; неопходност веома брзог дејства и напуштања ватреног положаја. Основна карактеристика начина извођења дејстава ракетних јединица за противваздушну одбрану током НАТО агресије била је аси-

метричност, узрокована потребом проналажења нових начина борбе против технолошки напреднијег непријатеља. Током агресије Југославија је била изложена и снажној пропаганди НАТО-а, а око Србије је формиран пропагандни прстен. Једна од карактеристика агресије 1999. године јесте и чињеница да је то био први већи конфликт који је праћен сајбер ратовањем.

На конференцији су из иностранства учествовали генерал-мајор Виктор А. Лисовски, начелник Војне академије Републике Белорусије; пуковник Дмитри А. Сахарук, његов заменик; пуковник Максим Б. Журављев, начелник Факултета за обуку припадника страних оружаних снага; старији пуковник др Ксиаолу Ли, професорка на Универзитету националне одбране Народне Републике Кине; др Георги Енгелхарт из Института за славистику Руске академије наука и уметности; Владлена Тикхова са Дипломатске академије Руске Федерације; проф. др Милош Шолаја са Факултета политичких наука у Бањој Луци; проф. др Душко Вејновић са Факултета безбедносних наука у Бањој Луци; др Стеван Дакић и др Предраг Обреновић из Европског дефендологија центра у Бањој Луци.

Генерал-мајор Виктор А. Лисовски рекао је да су чланови белоруске делегације дошли на ову конференцију као слушаоци и са жељом да науче како се поступа у условима када падају бомбе. У белоруском систему војног образовања посебно се проучава како политичка компонента утиче на вођење рата и да су српска искуства из 1999. године посебно драгоцене. Генерал-мајор Лисовски подсетио је да су белоруски и српски систем слични, као и тактика и стратегија, те да белоруска војска може од Србије да научи како припремити државног службеника да дâ живот за државу. Изразио је посебно дивљење према принципу 4М (мобилност, маневар, маскирање и морал) и рекао да је Војска Србије на високом нивоу захваљујући моралу. На крају је изразио уверење да ће сви учесници анализирати оно што је и српској и белоруској страни из наученх лекција важно.

Др Георги Енгелхарт пренео је поштовање и дивљење руског према српском народу. Навео је да је агресија НАТО-а на СРЈ утицала на Русе и оставила дубок траг у њиховом јавном мњењу, као и да је много нашкодила угледу Запада. Наводећи резултате својих истраживања, рекао је да почетком деведесетих година чак 92% испитаника у Русији није имало став према конфликту на Балкану, а да је свега 7% је подржавало Србе. Након 1994. године подршка руског јавног мњења Србима порасла је на око 20%, а након агресије НАТО-а

дошло до до још веће подршке. Сада је ситуација много другачија и руска влада и јавно мњење подржавају Србију. НАТО агресија је схваћена као претња за безбедност Русије, а уједно је постала и фундамент односа Руса према Србима.

Старији пуковник др Ксиаолу Ли указала је да је НАТО агресија на СрЈ промовисала стратешки концепт војног мешања НАТО-а у унутрашње послове других земаља. Она је у оквиру свог саопштења навела десет негативних последица НАТО агресије које се и данас присутне. По њеном мишљењу агресија је ослабила положај Уједињених нација и погоршала односе између западних и источних великих сила, истовремено стимулишући светску трку у наоружању. Агресија НАТО указала је на тренд предузимања војних операција Северноатлантског савеза у разним регионима током 21. века. Оставила је далекосежне негативне последице на Балкан, које се осећају и данас. Професорка Ли је у својој анализи билатералних односа Србије и Кине подсетила на дуго и веома добро пријатељство, које је тестирано у агресији НАТО-а и закључила да се две земље сада налазе у свеобухватним стратешким партнерствима. Србија и Кина, заједно са другим земљама које су посвећене миру, стабилности и светском развоју, доприносе побољшању глобалног управљања и чине свет праведнијим и бољим местом.

У закључцима конференције које је изнео генерал-потпуковник Горан Радовановић, ректор Универзитета одбране, указано је да је међународна конференција „Одбрана од НАТО агресије – 20 година после” допринела свеобухватном сагледавању дугорочних политичких, безбедносних, војностратедијских, правних, економских и еколошких последица НАТО агресије на Савезну Републику Југославију, са посебним освртом на анализу оперативно-тактичких искуства у одбрани Савезне Републике Југославије и Републике Србије од НАТО агресије, а што до сада ниједна конференција са оваквом тематиком није успела. У оперативном-тактичком погледу констатовано је да је правовремено извршена мобилизација и дисперзија јединица Војске Југославије, знатних ратних и материјалних резерви, извршено је благовремено ојачавање 3. Армије ВЈ и Приштинског корпуса саставима 1. и 2. Армије ВЈ и оперативни развој тих снага на простору КиМ. Такође, извршено је успешно здруживање борбених дејстава војних и полицијских снага у реализацији противтерористичке операције против шиптарско-терористичких снага у условима апсолутне превласти НАТО-а у ваздушном простору.

Опште мишљење учесника конференције је да су предузимањем креативних и иновативних тактичких поступака и прикривеног маневра, континуираном обуком људства, применом тактичко-техничких мера оперативног и тактичког маскирања, очуване оперативне способности војске и успешно креирана погрешна слика о ефектима НАТО бомбардовања.

Радови презентовани на овој конференцији биће публиковани у Зборнику радова крајем ове године, што ће, надамо се, бити значајан подстицај даљим истраживањима у овој врло комплексној и недовољно истраженој области.

Пуковник др Миљан Милкић